

Ion Agârbiceanu

Fefelega

Dis-de-dimineață o vezi pe drum, tîrîndu-și calul de căpăstru. Femeia e înaltă, uscată, cu obrajii stricați de vărsat, arși de soare și de vînt. Pășește larg, tropotind cu cizmele tari, pline de umflături uscate. Calul o urmează cu gîtul întins, scobîlînd din picioarele ciolănoase. Poartă pe spinarea adînc deșălată două coșârci desăgite. Sub coșârci, la fiecare legănare, se văd două petece mari, pămîntii. Calul e alb, dar, sub coșârci, i s-a ros părul tot, și pielea, de-atîta frecătură, e-o rană tăbăcită, tare ca potîngul. Merge în urma muierii, adormit parcă de tropotul cunoscut al cizmelor ei. Capul, mare cît o solniță, nu și-l mișcă nici la dreapta, nici la stînga. Nici femeia nu-i are grija, ci pășește mereu înainte; doar în răstimpuri zice așa, ca pentru sine:

- Ghii, mă Bator!

Trec așa, amîndoi, pe ulițele satului, urcă apoi pe cărarea dinspre Dealu-Băilor și se pierd în coborișul repede de dincolo de deal. Pe acolo-i coastă pietroasă, și cărarea-i strîmtă, și femeia tot mereu ogoiește calul:

- Noa, mă Bator, mă! Numa-ncet, mă, că nu dau tătarii.

Bator se zdorbește rău pe povîrniș, și ciolanele așa de tare-i împung în piele, cînd ici, cînd colo, de parc-ar căuta un loc să iasă din trupul bătrîn și ostenit. Corfele, desăgite în spinare, bleoncăne în toate părțile, dînd să se desprindă de pe șaua mică, de lemn, și pleoapele se lasă și se ridică mereu de pe cele două răni alburii ce-nchipuie ochii, ca și cînd ar încerca să tragă-n sus o piele neagră ce-acopere luminile stinse de mult.

Ajunși în vale, se opresc lîngă o grămadă de piatră mărunțită. Femeia scoate dintr-o corfă o troncuță de lemn, o umple cu piatră și începe să încarce coșârcile. Calul se clatină încet, la dreapta ori la stînga, după cum pune femeia piatra. Apoi, cu coșârcile pline, pornesc amîndoi, încet, la deal. Se-nțîlnesc cu băiețandrii care vin chiuind, cucuiați deasupra coșârcilor desăgite pe căluții mici, dar țapeni. Vin și ei după piatră. Băiețandrii-i dau bună ziua femeii și trec mai departe.

- Să creșteți mari, să creșteți mari, răspunde dînsa, și trage-ntins de căpăstru.

Caii mai tineri nechează, cheamă de ici și de colo, dar Bator urcă din greu, cu capul în pămînt, n-aude nimic, nici tropotul cunoscut al cizmelor stăpînei nu-l mai aude. Pipăie cu picioarele și cunoaște, știe unde are să vie vreun pripor mai greu de urcat. Acolo se adună, se îniaptă, suflînd, nădușit, pe nările largi, bătrîne.

- Ho, mă Bator, ho, mă sărace! Stai să mai odihnim, că doar nu dau tătarii.

Și calul se oprește bucuros, și răsuflă ca din foi. Femeia tocmește coșârcile, mai pune la loc vreo bucată de piatră ce dă să cadă, și cată înainte: Cît mai au pînă-n vîrful dealului?

Și tot așa, cu popasuri dese, cu îndemnuri, ajung pe culme. De aici-i mai ușor. Ajunși în sat, descarcă piatra astăzi la o gazdă, mîne la alta. La cîte unii duce și săptămîni de-a rîndul.

Pe muieră-o cheamă Măria, dar oamenii, batjocoritori cum sînt, îi zic Fefelega. Tineretul mai mărunt din sat așa a pomenit-o: cu Bator de căpăstru aducînd piatră la unii și la alții. Cît aur vor fi scos unii și alții din piatra adusă în spinare de Bator, Măria nu s-a gîndit niciodată să socotească, dar, de multe ori, cînd Bator abia urca pe spinarea dealului, își zicea așa în gîndul ei: "Din cîtă piatră a purtat săracul, mai că s-ar putea face un deal ca acesta". Îi plăteau de-o povară zece cruceri. Și cînd era drumul bun, putea aduce cinci-șase poveri. Tot făcea pe săptămîină vreo trei zloți. Și-și zicea în gînd: "Tot putem trăi".

Odată trăise și mai bine. Pe cînd îi trăia bărbatul, Dinu, oamenii îi ziceau Măria Dinului. Și Măria Dinului, pe vremea aceea, lucra cu Bator alături, ca și acum, iar Dinu lucra în baie, sfredelea stîncă și pușca cu praf ori cu dinamită, ca toți băieșii. Și mai cîștiga și Dinu trei-patru zloți la săptămîină.

Copii aveau pe-atunci vreo cinci capete. Slăbuți copii. Aveau ce mîncă, și tot erau jigăriți. Dinu tușea mult; de cîte ori venea de la baie, ud și plin de tină, tușea și suduia copiii, - nu-i putea suferi

văzîndu-i așa de prăpădiți. Muiera le ținea partea, îi mîngîia, îi săruta pe obrăjorii scorțoși, de pe care mereu se desprindea un praf ca o pulbere de făină.

- Lasă-i, măi rumîne, ce-aștepți tu acuma de la ei? Cînd vor începe să lucre, se întăresc ei atunci, zicea femeia.

- Pînă-i cucu! Dintr-ăștia nu voi vedea eu oameni! răspundea cu ciudă bărbatul.

Și n-a văzut, că Dinu a murit mai degrabă ca toți. Femeia l-a plîns ce l-a plîns, dar n-a avut vreme de jelire, că, deodată cu înmormîntarea, s-a gătat și cel din urmă bănuț din casă. Bator, în vreo trei zile, cît a hodinit pînă l-au îngropat pe Dinu, era aproape să înțepenească. Acum femeia simțea că singurul sprijin ce-i rămăsese era calul ăsta mare, alb, slab de să-i numeri toate oasele. Satul era tot așa ca și pîn' trăia Dinu. Toți oamenii își vedeau de lucru, ca și cînd nimic nu s-ar fi întîmplat. Și cînd au văzut-o pe Măria, a doua zi după ce și-a îngropat bărbatul, c-a și plecat cu Bator de căpăstru, unul mai pestriț la mațe a zis:

- Iată și pe Fefelega!

Și, de-atunci, Fefelega i-a rămas numele.

Dar ea nu s-a încrezut niciodată în oameni, nici nu le-a cerut ajutorul. Altădată se încredea în voia Celui-de-sus, iar acum, de la moartea bărbatului, se încredea în Bator. De cînd și-a închis Dinu ochii, și ea a ieșit în curte și a strigat „Tulai!”, de-atunci a simțit că nu oamenii aceia care vor veni să vadă pe mort îi vor fi sprijin de-acum înainte, ci calul acela mare, alb, care sta legat de-un pociumb și ronțăia liniștit la ogrinji.

(Ion Agârbiceanu, *Fefelega*, în Id., *Opere*, II, *Schițe și povestiri*, EPL, București, 1962, pp. 72-75)